

Ankstyvieji „pavojaus signalai“:

2 - 3 mėn. kūdikis neužmezga dažno akių kontakto.

3 mėn. nesišypso jums ir išgirdęs jūsų balsą.

6 mėn. nesijuokia ar nedaro kitų linksmų išraiškų.

8 mėn. neseka jūsų žvilgsnio, kai pažvelgiate į kokį kitą objektą.

9 mėn. nepradedą guguoti.

1 metų nereaguoja į savo vardą (neatsisuka).

1 metų nemojuoja atsiveikindamas.

1 metų nežiūri į tai, ką jūs jam rodote.

16 mėn. netaria jokio žodžio.

18 mėn. nerodo į daiktus, kurie jį domina.

24 mėn. netaria prasmę turinčios frazės iš dviejų žodžių.

Bendrieji požymiai:

Autizmui būdingi **trijų** sričių bruožai.

I. SUTRIKĘS TARPASMENINIS BENDRAVIMAS:

-Nori bendrauti, bet nemoka puoselėti draugystės.

-Dažniausiai žaidžia vieni, neprisijungia prie kitų, juos stebi iš šono.

-Nesuvokia visuomenėje priimtų „nerašytų taisyklių“.

-Nesuvokia socialinės situacijos kaip visumos. Negali perkelti patirties į analogiškas situacijas.

-Nemėgsta žiūrėti į kito žmogaus akis.

-Nesileidžia apkabinami.

-Neįsijaučia į kito emocijas ar išgyvenimus (pvz., nereaguoja į kito žmogaus liūdesį ar džiaugsmą).

-Kiti nejaučia privatumo ribų, todėl gali apsikabinti net ir su menkai pažįstamais žmonėmis.

-Būdingi įvairūs elgesio aspektai: neklusnumas, užsispyrimas, pykčio, agresijos protrūkiai.

II. SUTRIKĘS KALBINIS IR NEKALBINIS BENDRAVIMAS:

-Jie bendrauja KAI NORI, KADA NORI, KAIP NORI. Nemoka puoselėti draugystės.

-Nenaudoja veido mimikų.

-Kalba ne vietoje, ne laiku ir „ne į temą“.

-Kartoja tuos pačius žodžius ar frazes.

-Kalba išsivysčiusi labai menkai.

III. SPECIFINIS (RIBOTAS) ELGESYS, POMĖGIAI IR UŽSIĖMIMAI:

-Žaidžia per ilgai, monotoniškai: varto ar rikiuoja žaislus (arba daiktus) į eiles, žaidžia su daiktais ne pagal paskirtį.

-Domisi daiktų dalimis.

-Smulkmeniškai domisi tam tikra siaura sritimi (pvz., traukiniais, kompiuteriais, dinozaurais ar kt.).

BŪDINGAS PER SILPNAS ARBA PER STIPRUS JUTIMINIŲ STIMULŲ SUVOKIMAS (garsinių, vaizdinių, lytėjimo, pusiausvyros, raumenų bei sąnarių, uoslės, skonio):

-Silpnai jaučia skausmą, dėl to nesisaugo, nesuvokia realių pavojų. ARBA kažko nepaaiškinamai bijo.

-Atrodo, kad vaikas negirdi, nes nesureaguoja į kvietimą ar prašymą.

-Dengiasi ausis nuo stipresnių garsų.

-Per daug aktyvus arba pernelyg pasyvus elgesys.

-Miego ir valgymo sutrikimai.

-Bendras nerangumas, keisti judesiai.

-Savitvarkos įgūdžių stoka.

Visi šie ypatumai sukelia vaikui nerimą, susijaudinimą, kontrolės praradimo jausmą, trukdo koncentruoti dėmesį.

Klausimai tėvams:

1. Ar Jūsų vaikas mėgsta būti supamas, „šokdinamas“ ant kelių? Taip/Ne

2. Ar Jūsų vaikas domisi kitais vaikais? Taip/Ne

3. Ar Jūsų vaikas mėgsta ropštis ant įvairių daiktų, pvz., laiptų? Taip/Ne

4. Ar Jūsų vaikui patinka žaisti „ku-kū“ (uždengia veidą rankomis ir atidengęs sako: „ku-kū“), slėpynes? Taip/Ne

5. Ar Jūsų vaikas kada nors įsivaizduoja, pvz., žaisliniais indais „verda“ arbatą, „gamina“ valgį ar žaidžia kitus įsivaizduojamus žaidimus? Taip/Ne

6. Ar Jūsų vaikas savo rodomuoju pirštu parodo tai, ko norėtų? Taip/Ne

7. Ar Jūsų vaikas savo rodomuoju pirštu parodo tai, kas jam įdomu? Taip/Ne

8. Ar Jūsų vaikas gali tinkamai žaisti su nedideliais žaislais (mašinėlėmis, kaladėlėmis), o ne tik juos žarstyti ar mėtyti? Taip/Ne

9. Ar Jūsų vaikas atneša Jums daiktus, kad juos Jums parodytų? Taip/Ne

Jei į daugelį klausimų atsakėte „Ne“, vertėtų atlikti išsamų, kompleksišką vaiko raidos įvertinimą.

Jis atliekamas VAIKO RAIDOS CENTRE

(Vaikų ligoninės, VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikų filialo Vaiko raidos centras).

Reikalingas šeimos gydytojo siuntimas ir išankstinė registracija pirminei konsultacijai.

Tikslus vaiko raidos ypatumų nustatymas leidžia žinoti, kokius naudoti ugdymo būdus tėvams ir pedagogams.

Tinkamai dirbant su vaiku, yra pasiekama didesnė pažanga, nei ignoruojant sunkumus ar bandant dirbti įprastais būdais.

Nuotrauka:

https://www.google.com/search?q=autism&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjZ_9eYprbhAhVmsosKHU11DdkQ_AUIDigB&biw=1920&bih=969#imgrc=IjFJkKoWkwBTtM:

KAIP

ATPAŽINTI

AUTIZMĄ

**Sudarė: Molėtų r. švietimo pagalbos
tarnybos**

specialioji pedagogė

Edita Rožėnienė